

укључујући значајан део елите. Руски посматрачи су иза квази-демократске фасадe уочавали патријархалне навике и начине поступања – и то како у свакодневном животу тако и у политици. Из сведочанстава руских очевидаца произлази, да реални живот Србије у последњој трећини XIX и почетка XX в. ни издалека није одговарао оним формама, у које настоји да је одене низ савремених српских историчара, у жељи да своју земљу представе као сасвим формирану ‘европску државу’”.

Да би се овакав закључак могао утемељити није био довољан само рад на изворима за I том пројекта *Руси о Србији и Србима*. Биле су потребне године рада у руским, српским и архивима већине балканских земаља – као и праћење историографије на разним језицима. Тај рад је резултирао бројним чланцима и расправама А. Л. Шемјакина о историји Србије, и то у тоталу: држава, устави, идеологије, политичке странке, друштвени слојеви, политичка култура, посебно – менталитет. Његов дипломски, магистарски и докторски рад била су посвећени Николи Пашићу, као централној политичкој личности у дугом раздобљу од 1868. до 1926. године. Са оваквом спремом, А. Л. Шемјакин је и могао да покаже да се издавањем историјских извора успешно може бавити само одличан познавалац раздобља које извори покривају. За таквог историчара, рад на издавању историјских извора и јесте високо креативан рад.

О појави драгоцене књиге о којој говори овај приказ, српска културна и професионална јавност могла је сазнати из информације Љубинке Милинчић и приказа Зорислава Паунковића. Али, тек би њен превод на српски језик омогућио одјек који она заслужује.

Др Латинка ПЕРОВИЋ

***Весник*, Часопис за историју, музеологију и уметност Београд, Војни музеј, година LIII, број 34, 156 стр.**

Војни музеј у Београду већ деценијама представља институцију од великог научног и општекултурног значаја. Основан је указом кнеза Милана Обреновића 1878. године, а први пут званично за јавност отворен у оквиру крунидбених свечаности краља Петра I Карађорђевића, 21. 9. 1904. Време је мењало његове управнике, инвентар и изложбени простор, али је установа увек опстајала, тако да ни до данас није изгубила ништа од свог научног и националног значаја.

Музеј је, у склопу својих активности, имао и значајну издавачку делатност. Почев од 1954. године издавао је *Весник војног музеја*, часопис који је у кратком временском року стекао наклоност и поверење стручне и научне јавности. Часопис је у континуитету излазио у периоду од 1954. до 1989. године, током кога су објављена 33 броја. Издавање је обустављено 1989. године, када је, због бројних проблема који су притискали друштво, приметно замрла издавачка делатност уопште. Уследио је период дуг готово петнаест година, у коме су наука и култура биле неправедно запостављене, а финансирање њихових подухвата подређено другим приоритетима.

Крајем августа 2007. године, после читавих осамнаест година изашао је и 34. број *Весника*, у потпуно новом руху и са новом редакцијом. Обновљени *Весник* је замишљен као мултидисциплинарни часопис, у коме ће се пре свега налазити

радови из области историје, музеологије и уметности. Повратак на своје место у рангу научних часописа покушаће да оствари са интернационалном редакцијом. На челу редакције налази се, у својству уредника, потпуковник мр Иван Мијатовић, а њени чланови су еминентни универзитетски професори (проф. др Синиша Мишић, проф. др Милан Јанковић, проф. др Предраг Драгојевић...) и научни сарадници (др Миле Бјелајац, др Драган Алексић, др Бојан Димитријевић, мр Небојша Ђокић из Београда и др Андреј Леонидович Шемјакин из Москве). Предвиђено је да сваки број часописа садржи, поред бројних научних радова, и прилоге и приказе. Већ на првом јавном представљању *Весника*, редакција је исказала жељу да сарађује са широким кругом истраживача, чиме је створена могућност и за афирмацију млађих сарадника.

У првом броју обновљеног издања налази се десет научних студија, шест прилога и четири приказа. Преовладавају теме које спадају у области историјске географије, војне историје и историје наоружања, музеологије и археологије, те би часопис могао лако да нађе публику и ван стручно-научних кругова. Први чланак „Заштитна систематска истраживања археолошког налазишта Калакача код Бешке” дело је Мирка Пековића, и једини је рад објављен у овом броју који се бави археолошком проблематиком. У раду су приказана систематска археолошка истраживања на овом локалитету, предузимана од 1971. до 2004. године. Уз интегрални текст су приложене фотографије локалитета и пронађених предмета, као и мапе Калакаче и мапе ископавања. Следи студија „Град Сталаћ капија Поморавља” настала заједничким напором Небојше Ђокића и Душана Рашковића. Рад се бави историјом Сталаћа, од антике до почетка XIX века, са посебним освртом на средњовековни период. Посебно је посвећена пажња локалном утврђењу, његовом стратешком значају, као и значајнијим војним операцијама вођеним у овом крају, попут похода султана Мусе. Трећи по реду је чланак „Источњачки најамници у Србији почетком XIV века”, аутора Александра Узелца. У овом раду се, ослањајући се првенствено на српске и византијске историјске изворе, третира проблематика порекла ових ратника, њихова припадност тзв. „степској култури”, миграције у ове крајеве и стављање у службу српских владара, почев од краља Милутина па све до Стефана Дечанског и цара Душана. Излаже се о њиховој улози у сукобу између Драгутина и Милутина, њиховом покрштавању и, напослетку, одласку у Византију. Рад Бранка Богдановића „Дијамантско оружје Кнеза Милана Обреновића из Војног музеја” бави се сабљом специфичне израде коју је кнез Милан добио на поклон од руске делегације током Првог српског устанка. У раду је објашњена пракса поклањања оружја савезницима и истакнутим војницима, а судбина ове сабље прати се од њеног поклањања устаничком вођи, преко бројних промена власника, губљења у музеју, до коначног поновног проналажења и уврштавања у специјалну збирку. Следи рад „Османска освајања у северној Босни 1459–1536” Јелене Мргић, у коме се детаљно и систематски излаже о самим освајањима, али и пропратним дејствима: реакцији Угарске, миграцијама становништва, увођењу у османски административни систем итд. Почине се већ од првих дејстава османских трупа који су извршени након пада деспотовине, преко освајања читаве територије, реакције Матије Корвина, ратовања са Угарском, формирања тзв. „Краљевине Босне”, сателитске државе (1465–1476), до последњих освајања у првој половини XVI века. Нарочит осврт учињен је на превођење становништва из једног у друго крајиште и укључивање у нов административни систем. Рад Ивана Мијатовића

„Традиција, доктрина и модернизација у војној штампи Војске Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца” бави се војном штампом у време пре и после Првог светског рата, тадашњим издањима и чланцима. У уводном делу дат је кратак осврт на историју војне штампе у Србији, на њене почетке и прве часописе. Подаци које аутор износи наводе на закључак да је Србија, а потом и краљевина СХС имала импресивну војну штампу, јер су бројни часописи, који су се бавили проблематиком наоружања, тактике, модернизације и другим војним темама, излазили месечно, или чак недељно, у за тадашње прилике великим тиражима. У централном делу своје студије, аутор објашњава шта термини традиција, доктрина и модернизација значе у војничком систему вредности, а потом сваки од ових појмова представља кроз чланке војних часописа из овог периода. Следи чланак „Артиљеријска оруђа и минобацачи српске војске у време завршних борби за ослобођење Србије 1918”, аутора Радована Радовановића и Небојше Ђокића. Ова кратка студија из области војне историје и историје наоружања наводи типове и моделе артиљеријског оруђа коришћене у борбама 1918. године, као и њихове спецификације. Чланак „Стварање војних библиотека у Кнежевини Србији 1834–1850” аутора Љубодрага Поповића бави се питањем образовања официрског кадра у Кнежевини Србији, а у склопу тога, и уџбеницима за њихово школовање и настанком библиотека. Све до средине 30-их година XIX века, официри нису били школовани, а сам чин су добијали вољом кнеза Милоша. Међутим, увидевши предност школованог официрског кадра, кнез шаље прву групу младића на школовање у Русију. Следи издвајање средстава за набавку и куповину књига (које су долазиле из Русије, Аустрије и Француске) и формирање првих војних библиотека. Такође, рад подсећа и на формирање првог војног оркестра (под Ј. Шлезингером) и стварање „музикалне” војне библиотеке. Рад Предрага Лажетића „Војни музеј и Београдска тврђава” представља историју Војног музеја у малом. Студија прати развој музеја од иницијалних идеја за оснивање, преко оснивачких аката, формирања првих збирки и првих поставки, сељења, ратних страдања, реновирања, па све до у време након Другог светског рата. Посебно се антиципирају културни и историјски значај ове установе, као и бројне потешкоће са којима је било скопчано њено функционисање. Последњи чланак објављен у 34. броју *Весника* је „Аустралијски уметници у савременим ратовима”, чији је аутор Зоја Бојић. У овом чланку се излаже о необичној пракси аустралијске војске да у склопу својих јединица на ратишта шаље и уметнике, чији је задатак да уметнички представе оно што са својим саборцима доживљавају. Ова пракса почела је још са ратовима у Кореји и Вијетнаму, а највећи део грађе настале тим путем налази се у Војном музеју у Канбери. Рад представља неке од најзначајнијих ратника-уметника аустралијске војске, а уз текст су приложене и фотографије њихових дела.

Сви научни чланци су пропраћени резимеима на енглеском језику, и обично садрже фотографије, мапе или схеме. Од шест прилога који су објављени у овом броју пет се бави музеолошком проблематиком, док један припада историјској науци. Куриозитет је да је ово први број *Весника* штампан ћирилицом. Сам часопис је богато опремљен, са фотографијама у боји високе резолуције и на квалитетном папиру. За штампање је била задужена Војна штампарија, а тираж је 700 примерака. Вредним прилозима широког тематског садржаја, *Весник* оставља утисак часописа вредног научне пажње и поверења.

Александар СТОЈАНОВИЋ